

บทสรุปผู้บริหาร

การศึกษาวิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจสินค้าเกษตรจังหวัดชัยนาท มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สินค้าทางเลือกในการปรับเปลี่ยนการปลูกข้าวในพื้นที่เหมาะสมน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) เป็นพืชอื่นหรือกิจกรรมการเกษตรอื่นที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า โดยศึกษาต้นทุนผลตอบแทน และอุปสงค์อุปทานของสินค้าเกษตรที่สำคัญซึ่งมีมูลค่าเป็น 4 ลำดับแรกของจังหวัด (Top 4) ได้แก่ ข้าวนาปี อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง สุกร และสินค้าเกษตรอื่นที่เหมาะสมกับพื้นที่ ผลการศึกษา พบว่า ทางเลือกในการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวที่ไม่เหมาะสม มีดังนี้

1) พื้นที่ S3 , N ของข้าว รวม 63,688 ไร่ เป็นพื้นที่เหมาะสมของอ้อยโรงงาน รวม 4,269 ไร่ เป็นพื้นที่เหมาะสมของมันสำปะหลัง รวม 36,954 ไร่ และเป็นพื้นที่เหมาะสมของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ รวม 7,505 ไร่

2) ปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม ให้ผลตอบแทนสุทธิ 393.57 บาทต่อไร่

3) เปรียบเทียบกับปลูกอ้อยโรงงานในพื้นที่เหมาะสม ให้ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ 1,476.96 บาท มันสำปะหลังให้ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ 568.03 บาท และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ 1,098.74 บาท จะเห็นได้ว่า อ้อยโรงงานให้ผลตอบแทนสุทธิสูงกว่า และโรงงานน้ำตาลมีการส่งเสริมการปลูกอ้อยในพื้นที่ ส่วนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นพืชที่เหมาะสมสำหรับการปลูกหลังเก็บเกี่ยวข้าวในพื้นที่ชลประทานหรือพื้นที่ S1 , S2 เนื่องจากข้าวโพดใช้น้ำน้อยกว่าทำนา 2-3 เท่า

4) กิจกรรมทางเลือกอื่น ได้แก่

4.1) ส่งเสริมการทำปศุสัตว์ และปลูกพืชอาหารสัตว์ควบคู่ไปด้วย เช่น การเลี้ยงแพะ โคเนื้อ พันธุ์ลูกผสม และเพาะลูกไก่วงจำหน่าย ถือเป็นอาชีพที่ให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าต่อการลงทุน ประกอบกับตลาดยังมีความต้องการสูง โดยเฉพาะตลาดในประเทศเพื่อนบ้าน และเลี้ยงสัตว์บางชนิดเป็นอาชีพเสริม

- ผลิตหญ้าเนเปียร์ ให้ผลตอบแทนสุทธิ 31,228 บาทต่อไร่ ผลผลิตหญ้าเนเปียร์ยังเป็นที่ต้องการของกลุ่มผู้เลี้ยงปศุสัตว์ ยังสามารถขยายตลาดได้ทั้งในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง

- เลี้ยงแม่แพะ 30 ตัว โดยปลูกหญ้าเนเปียร์เอง 1 ไร่ มีกำไรจากการขายลูกแพะ 201,530 บาท

- เลี้ยงแม่โคเนื้อพันธุ์ลูกผสม 3 ตัว โดยปลูกหญ้าเนเปียร์เอง 1 ไร่ มีกำไรจากการขายลูกโค

40,812 บาทต่อปี

- เพาะลูกไก่วง พ่อแม่พันธุ์ไก่วง 5 ตัว ผลิตลูกไก่วงจำหน่าย ได้รับผลตอบแทนสุทธิ

10,827 บาทต่อปี

- สุกร ให้ผลตอบแทนสุทธิ 1,503.03 บาทต่อตัว

- การเลี้ยงไก่ไข่ แม่ไก่ 100 ตัว ผลิตไข่ไก่ ได้รับผลตอบแทนสุทธิ 27,885 บาทต่อปี

4.2) ปรับเปลี่ยนพื้นที่บางส่วนปลูกพืชสมุนไพร/เครื่องเทศ เป็นพืชใช้น้ำน้อย ไม่ต้องใช้สารเคมี และไม่ต้องดูแลมาก ตลาดมีความต้องการอย่างต่อเนื่อง กรณีเป็นพืชสมุนไพร ตลาดมีแนวโน้มความต้องการเพิ่มมากขึ้น ทั้งเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมสมุนไพร โรงพยาบาลแพทย์แผนไทย และแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ

- กระชาย ให้ผลตอบแทนสุทธิ 88,100 บาทต่อไร่ ข้า ให้ผลตอบแทนสุทธิ 41,475 บาทต่อไร่

ขมิ้นชันปลูกในสวนกล้วย 1 ไร่ ให้ผลตอบแทนสุทธิ 50,470 บาท และกล้วยน้ำว้า ให้ผลตอบแทนสุทธิ 7,505 บาท

4.3) การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ความต้องการใช้ไม้ดอกของตลาดมีอย่างต่อเนื่อง ดอกไม้บางชนิด จะใช้มากในงานที่เกี่ยวข้องกับเทศกาลต่างๆ การวางแผนการผลิตกำหนดช่วงการออกดอก จะทำให้เกษตรกร ได้รับกำไรสูงกว่าช่วงปกติ

- ปลูกต้นดาวเรืองเพื่อผลิตดอก มีผลตอบแทนสุทธิ 32,818 บาทต่อไร่

4.4) ทำการเกษตรแบบผสมผสาน ทั้งนี้ต้องมีแหล่งน้ำในไร่นา แนะนำให้ผลิตข้าวเพื่อการบริโภค และทำกิจกรรมอื่นร่วมด้วย เช่น พืชผักสวนครัว พืชสมุนไพร ไม้ดอกไม้ประดับ ไม้ผล ไม้ยืนต้น และเลี้ยงสัตว์ เช่น เลี้ยงสุกร ไก่ไข่ ไก่วง เป็ดไข่ และเลี้ยงปลา เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. แนวทางพัฒนาพื้นที่เหมาะสม (S1,S2) ข้าว

มุ่งเน้นให้เกษตรกรเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยเพิ่มผลผลิตต่อไร่ ลดต้นทุนการผลิตและยกระดับคุณภาพสินค้าสู่มาตรฐาน ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการผลิตข้าวปลอดภัยตรงความต้องการของผู้บริโภค เพื่อการแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่ม และประชาสัมพันธ์สร้างแบรนด์สินค้าให้เป็นที่ยอมรับ รวมถึงการส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร ซึ่งภาครัฐได้มีการดำเนินงานอยู่บ้างแล้ว เช่น โครงการ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ แผนการผลิตข้าวครบวงจร ฯลฯ

2. แนวทางพัฒนาพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) ข้าว กรณีไม่ปรับเปลี่ยน

- พัฒนาคุณภาพดินให้มีประสิทธิภาพในการผลิตมากขึ้น เช่น ส่งเสริมให้มีการตรวจวิเคราะห์ดินรายแปลงเพื่อให้ทราบคุณสมบัติของดิน และพัฒนา ปรับปรุงบำรุงดินตามค่าวิเคราะห์ดิน

- พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงคุณภาพดิน เช่น แหล่งน้ำ เป็นต้น

3. แนวทางการส่งเสริมสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพื้นที่การผลิต

- เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการปรับเปลี่ยนพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าว ภาครัฐควรมีมาตรการ เช่น สนับสนุนปัจจัยที่จำเป็นบางส่วน หรือสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม

- สนับสนุนองค์ความรู้ การถ่ายทอดเทคโนโลยี/นวัตกรรม โดยผ่านศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

- พัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ การสร้างและพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติ และแหล่งน้ำในไร่นา เพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้ในการผลิตด้านการเกษตร

- ส่งเสริมระบบการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ เพื่อการบริหารจัดการร่วมกัน เป็นการลดต้นทุนการผลิต/เพิ่มผลผลิต และผลิตตามความต้องการของตลาด

- ควรทำกิจกรรมทางเลือกที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ และต้องมีการศึกษาวิเคราะห์ และมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านพื้นที่ ชนิดของพืชที่เหมาะสม รวมทั้งกลไกทางการตลาด เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาตัดสินใจของเกษตรกร ตามความสมัครใจ

- ส่งเสริมให้เกษตรกรเรียนรู้ เข้าถึง การใช้ Agri - Map mobile เพื่อเป็นเครื่องมือหรือข้อมูลในการพิจารณาการปลูกพืชหรือทำกิจกรรมการเกษตรในพื้นที่ของตนเอง

- การติดตามประเมินผลโครงการเป็นระยะ เพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรม